

факти

Насилство насочено кон себеси

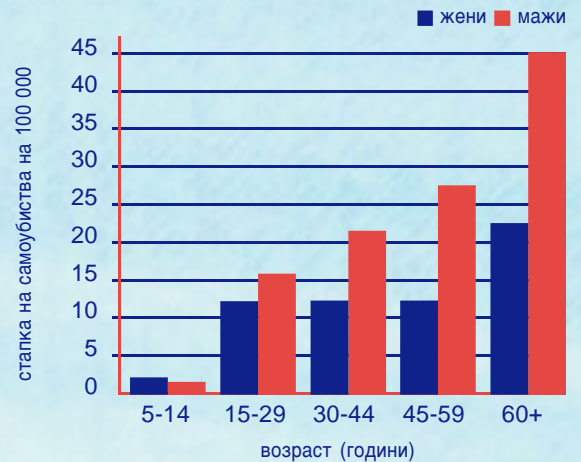
Самоубиството е една од водечките причини за смрт низ целиот свет и е важен проблем на јавното здравство. Меѓу лицата на возраст од 15 до 44 години, самопредизвиканите повреди се четврта водечка причина за смрт и шеста водечка причина за лошо здравје и инвалидност.

Во поголемиот дел од светот, самоубиството е стигматизирано и се осудува поради религиозни или културолошки причини. Во некои земји, самоубиствено однесување е кривичен прекршок казнив со закон. Затоа, честопати, самоубиството е таинствен акт опкружен со табуа, може да не се признава, погрешно да се класифицира, или намерно да се крие во официјалните документи за смртта.

СТЕПЕН НА ПРОБЛЕМОТ

- Се проценува дека во 2000 г., 815 000 луѓе се самоубиле - стапка од 14,5 на 100 000, или околу една смрт на секои 40 секунди.
- Највисоките стапки на самоубиство во светот се утврдени во источноевропските земји. Најниски стапки има главно во Латинска Америка и во неколку земји во Азија.
- Во самите земји, стапките на самоубиство се, честопати, повисоки помеѓу домородните групи. Значајни примери се Аборицините и островското население во Австралија и Инуитите во канадскиот арктички север.
- Општо, стапките на самоубиство растат со возраста. Стапките меѓу луѓето на возраст од 60 години и нагоре се трипати поголеми од стапките меѓу лица од 15 до 29 години. Меѓутоа, апсолутните бројки се повисоки кај лицата под 45-годишна возраст.
- Иако жените се поподложни на самоубиствени мисли, стапките на самоубиство се повисоки меѓу мажите. Во просек, има три машки самоубиства на секое женско, иако во делови на Азија, соодносот е многу потесен.
- Мислите и обидите за самоубиство се вообичаени меѓу младите луѓе. Соодносот меѓу обидите и извршените самоубиства меѓу луѓето под 25-годишна возраст може да достигне и до 100-200:1.
- Општо, околу 10% од лицата кои се обидуваат да се самоубијат, на крајот и успеваат во тоа.

Глобални стапки на самоубиства по возраст и пол, 2000

КОИ СЕ РИЗИК-ФАКТОРИТЕ ЗА НАСИЛСТВО НАСОЧЕНО КОН СЕБЕСИ?

Разни стресни настани или околности може да ги стават луѓето на зголемен ризик од себеповредување, вклучително и загуба на саканите, интерперсонални конфликти со семејството или пријателите и проблеми со законот или работата. Но, за да дејствуваат како забрзувачки фактори за самоубиство, тие мора да му се случат некому кој е предиспониран или на друг начин особено ранлив на самоповредување.

Предиспонирачки фактори се:

- злоупотреба на алкохол и дрога,
- историјат на физичко или сексуално малтретирање во детството,
- социјална изолација,
- психијатриски проблеми како нарушувања во расположението, шизофренија и општо чувство на безнадежност.

Други значајни фактори вклучуваат:

- имање пристап кон средства за убивање (најчесто пиштоли, лекаства и земјоделски отрови),
- физички болести, особено оние што се болни или инвалидизирачки,
- претходен обид за самоубиство.

Светска
здравствена
организација

Министерство
за здравство на
Република Македонија

Републички завод
за здравствена
заштита - Скопје

Фондација Институт
отворено општество
Македонија

Здружение за еманципација,
солидарност и еднаквост
на жените на РМ

Веројатноста за самоубиство ја зголемуваат и одредени социјални и фактори на средината. На пример, стапките на самоубиство се повисоки во време на економска рецесија и во периоди на висока безработица. Тие се повисоки и во периоди на социјална дезинтеграција, политичка нестабилност и општествен колапс.

ШТО МОЖЕ ДА СЕ СТОРИ ЗА ДА СЕ СПРЕЧИ САМОНАСОЧЕНОТО НАСИЛСТВО?

Лекување на менталните нарушувања

Важна превентивна стратегија е рано откривање и соодветно лекување на менталните нарушувања, особено кога се има наум релевантниот придонес на депресијата и другите психијатриски проблеми кон самоубиственото однесување. Подеднакво важно е раното откривање и лекување на лица со проблеми околу злоупотребата на алкохолот и психотропните супстанции.

Бехавиористички пристап

Луѓето со суициден нагон обично изразуваат потешкотии при решавањето проблеми. Методите на бехавиористичката терапија се изготвени да ги испитуваат суштинските фактори и да им помагаат на пациентите да развиваат вештини за решавање на проблемите. И, иако се уште не се познати заклучни одговори, постојат некои докази кои сугерираат дека бехавиористичките методи на терапија се ефективни во намалувањето на суицидните мисли и однесување.

Напори базирани во заедницата

Локалните заедници се важна средина за активностите за превенирање на самоубиството. Некои од повообичаените мерки се:

- центри за превенција на самоубиства кои нудат отворени телефонски линии, советување и работа на терен,
- програми во заедницата во младинските и центрите за постари лица,
- групи за поддршка за лица кои се обиделе да се самоубијат, како и за семејствата и пријателите кои изгубиле некого при самоубиство,
- медиумски и други едукативни кампањи за да се подигне свеста за проблемот и да се намали табуто поврзано со суицидното однесување.

Интервенциите во училиштата се важни за допирање до младите. И, иако училишниот кадар не може да ги замени професионалците по ментално здравје, тој може да се обучи да ги препознава знаците и симптомите на самоубиствено однесување и да ги упати ризичните лица на соодветните служби за ментално здравје. Може да бидат корисни и образовни програми за студенти.

Стратегии на општеството и средината

Крупен фактор којшто одредува дали суицидното однесување ќе биде фатално или не, е избраниот метод. Пукањето, скокањето од височина и бесењето се меѓу најсмртоносните методи на самоубиство.

Така, намалувањето на пристапот до средствата за самоповредување е важна превентивна стратегија која се покажала како ефективна. На пример, дојде до значително намалување на самоубиствата во земјите кои го отстраниле јаглен моноксидот од гасот за домаќинствата и од издувните гасови, или го ограничија пристапот до концентрирани земјоделски отрови меѓу луѓето. Ограничувањата за сопственост на огнено оружје беа поврзани со намалување на неговата употреба за самоубиство.